

ที่ ศธ ๐๔๐๒๕/๔๘๙

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต ๑ ถ.ศูนย์ราชการ ขก ๔๐๐๐๐

๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง แนวทางการบำบัดฟื้นฟู (จิตสังคมในสถานศึกษา)

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียนในสังกัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการบำบัดฟื้นฟู (จิตสังคมในสถานศึกษา) และแบบคัดกรอง จำนวน ๑ ชุด

ด้วย กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ร่วมกันจัดทำและพัฒนาคู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมการดูแลด้านจิตสังคมในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษา ใช้เป็นเครื่องมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในแต่ละช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ ในการป้องกันแก้ไขและช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษา ตามแนวทางการบำบัดฟื้นฟูในรูปแบบจิตสังคมในสถานศึกษารายละเอียด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จึงขอแจ้งประชาสัมพันธ์สถานศึกษาในสังกัดได้ทราบและใช้ประโยชน์จากคู่มือ หรือแนวทางในการปฏิบัติงานตามเอกสารดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถดาวน์โหลดเอกสารคู่มือจากเว็บไซต์ สำนักส่งเสริมกิจการการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือ WWW.skp.moe.go.th รายละเอียดดังแนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวประภากร ดำเรืองจิตต์)

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ปฏิบัติราชการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

โทร. ๐๔๓-๒๕๖๖๖๓-๕ ต่อ ๑๓๐

โทรสาร ๐๔๓-๒๓๖๕๓๐

แนวทางการบำบัดฟื้นฟู (จิตสังคมในสถานศึกษา)

ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

ความเป็นมา

ตามนโยบายรัฐบาลให้มีการพัฒนาระบบบำบัดฟื้นฟูผู้เสพผู้ติดยาเสพติด ภายใต้ทิศทางนโยบายยาเสพติดโลก และเปลี่ยนแปลงระดับสากล ไปสู่การใช้หลักการสาธารณสุขและสิทธิมนุษยชน เน้นการดูแลสุขภาพและสังคม เป็นแนวทางปฏิบัติในการลดผลกระทบจากปัญหาเสพติด ปรับมุมมองผู้เสพผู้ติดยาเสพติด คือ “ผู้ป่วย” ที่ต้องได้รับการรักษา ภายใต้หลักการ “เข้าใจ เข้าถึง ทั่วถึง” โดยกระทรวงสาธารณสุขได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานบำบัดฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติด

กระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงาน ป.ป.ส. จัดทำแนวทางการบำบัดฟื้นฟู (จิตสังคมในสถานศึกษา) ขึ้น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแนวทางการบำบัดฟื้นฟู (จิตสังคมในสถานศึกษา) ในทิศทางเดียวกัน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติให้เป็นไปตามแนวทางที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

ขั้นตอนปฏิบัติในการบำบัดฟื้นฟู (จิตสังคมในสถานศึกษา) มีรายละเอียด ดังนี้

๑. การค้นหา

ขอให้กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบดำเนินการค้นหานักเรียน/นักศึกษา ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานศึกษา เพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือผ่านคลินิกเสมารักษ์ โดยมอบหมายให้ครู/อาจารย์ ทำหน้าที่ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ ดำเนินเรื่องดังกล่าว

๒. การคัดกรอง

๒.๑ ขอให้กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบการจำแนกคัดกรองนักเรียน/นักศึกษาที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานศึกษา ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์การพิจารณาในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาที่เข้ารับการศึกษาใหม่ ห้วงระยะเวลา ๒ เดือน ขึ้นไป และกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาทั่วไป โดยใช้การสังเกต/เฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง

อีกทั้งมอบหมายให้ครู/อาจารย์ ทำหน้าที่ จำแนกคัดกรองนักเรียน/นักศึกษา โดยใช้แบบคัดกรองและส่งต่อผู้ป่วยที่ใช้น้ำยาและสารเสพติด เพื่อเข้ารับการบำบัดรักษา กระทรวงสาธารณสุข บคก.สธ. (V๒)

แบบคัดกรองและส่งต่อผู้ป่วยที่ใช้น้ำยาและสารเสพติดเพื่อเข้ารับการบำบัด (V.๒) เป็นแบบสอบถาม มี ๖ ข้อคำถาม ใช้สอบถาม คัดกรองและส่งต่อผู้ป่วยที่ใช้น้ำยาและสารเสพติด เพื่อเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูในเรือนจำ แบ่งระดับการเสพติดตามคะแนนการคัดกรองเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

คะแนน ๒ - ๓ ระดับผลของการใช้ เท่ากับเสียงต่ำ แปลความหมาย กลุ่มผู้ใช้

คะแนน ๔ - ๒๖ ระดับผลของการใช้ เท่ากับเสียงปานกลาง แปลความหมาย กลุ่มผู้เสพ

คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ ๒๗ ขึ้นไป ระดับผลของการใช้ เท่ากับเสียงสูงแปลความหมาย กลุ่มผู้ติด

หลักเกณฑ์การพิจารณากลุ่มนักเรียน/นักศึกษาที่เข้ารับการศึกษานี้ มีการแบ่งช่วงชั้นระดับการศึกษา ดังนี้

- ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย : ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖
- ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น : ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
- ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔
- ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ : ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ ๑
- ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง : ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ ๑
- ชั้นอุดมศึกษา : ชั้นอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑

๒.๒ กระทรวงสาธารณสุข พัฒนาการองค์ความรู้โดยการอบรมบุคลากรครู/อาจารย์ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่ ให้มีองค์ความรู้ในการจำแนกคัดกรองนักเรียน/นักศึกษาที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานศึกษา โดยใช้แบบคัดกรองและส่งต่อผู้ป่วยที่เข้ายาและสารเสพติด เพื่อเข้ารับการบำบัดรักษา กระทรวงสาธารณสุข บคก.สธ. (๖๒) ซึ่งแบ่งระดับการจับคู่เพื่อการสนับสนุน/ช่วยเหลือ ดังนี้

- ระดับตำบล : โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คู่กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
- ระดับอำเภอ : โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คู่กับโรงพยาบาลชุมชน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
- ระดับจังหวัด : โรงเรียนอาชีวศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ(ถ้ามี) คู่กับโรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

๓. การบำบัดฟื้นฟู

กลุ่มผู้ใช้ : กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบดำเนินการบำบัดฟื้นฟู โดยมอบหมายให้ครู/อาจารย์ ทำหน้าที่ บำบัดฟื้นฟู ให้เป็นไปตามคู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมการดูแลด้านจิตสังคมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากกระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ : กรณีนักเรียน/นักศึกษา ที่ได้รับการประเมินแล้วพบเป็นกลุ่มผู้เสพ และผู้ติดยาเสพติด ซึ่งเกินศักยภาพของครู/อาจารย์ ในการบำบัดฟื้นฟูให้ดำเนินการประสานผู้ปกครองและส่งตัวนักเรียน/นักศึกษา เข้าสู่การบำบัดฟื้นฟูในโรงพยาบาลระดับชุมชนขึ้นไป

๔. การติดตามผู้ผ่านการบำบัด

กลุ่มผู้ใช้ : บทบาทหน้าที่ ให้สถานศึกษา โดยมอบหมายครู/อาจารย์ ดำเนินการติดตามผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ ในระยะเวลา ๑ ปี

กลุ่มผู้เสพ และผู้ติดยาเสพติด : บทบาทหน้าที่ ให้หน่วยบริการสาธารณสุข ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ดำเนินการติดตามผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ ในระยะเวลา ๑ ปี กรณีพบว่าผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ ยังคงศึกษาอยู่ในระบบการศึกษา หน่วยบริการสาธารณสุข ประสานแจ้งข้อมูลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูฯ ให้สถานศึกษามีการวางระบบการติดตาม และเฝ้าระวังพฤติกรรมกรมการเสพติดซ้ำ

๕. ระบบข้อมูลรายงานยาเสพติด (บสด.) และข้อมูลในระบบ CATAS กศธ.

กลุ่มผู้ใช้ : บทบาทหน้าที่ ให้สถานศึกษา โดยมอบหมายครู/อาจารย์ ดำเนินการนำเข้าข้อมูลผ่านในระบบรายงาน CATAS กระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มผู้เสพ และผู้ติดยาเสพติด : บทบาทหน้าที่ ให้หน่วยบริการสาธารณสุข บันทึกข้อมูลผู้เข้ารับบริการในระบบรายงาน บสด.

แบบคัดกรองและส่งต่อผู้ป่วยที่ใช้น้ำยาและสารเสพติดเพื่อรับการบำบัดรักษา กระทรวงสาธารณสุข (บคก.กสร.) V.2

ชื่อ-สกุล..... อายุ ปี เลขประจำตัวประชาชน

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่..... ซอย/ถนน..... หมู่บ้าน/ชุมชน..... ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....
ภูมิลำเนาเดิม (จังหวัด)..... อาชีพ.....

ยาและสารเสพติดหลักที่ใช้ใน 3 เดือนที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) วันที่คัดกรอง..... สถานที่คัดกรอง.....
 ยาบ้า โอยซ์ ยาอี กัญชา กระต่อม สารระเหย เฮโรอีน ผีน อื่นๆ (ระบุ).....

ยาและสารเสพติดหลักที่ใช้และคัดกรองครั้งนี้ คือ.....	ไม่เคย	เพียง 1-2 ครั้ง	เดือนละ 1-3 ครั้ง	สัปดาห์ละ 1-4 ครั้ง	เกือบทุกวัน (สัปดาห์ละ 5-7 วัน)
ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา					
1. คุณใช้.....บ้อยเพียงใด	0	2	3	4	6
2. คุณมีความต้องการ หรือมีความรู้สึกอยากใช้.....จนทนไม่ได้บ้อยเพียงใด	0	3	4	5	6
3. การใช้.....ทำให้คุณเกิดปัญหาสุขภาพ ครอบครัว สังคมกฎหมาย หรือการเงินบ้อยเพียงใด	0	4	5	6	7
4. การใช้.....ทำให้คุณไม่สามารถรับผิดชอบหรือ ทำกิจกรรมที่คุณเคยทำตามปกติได้บ้อยเพียงใด	0	5	6	7	8

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา	ไม่เคย	เคยแต่ก่อน 3 เดือนที่ผ่านมา	เคยในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา
5. ญาติ เพื่อน หรือคนที่รู้จักเคยว่ากล่าวตักเตือน วิพากษ์วิจารณ์ จับผิด หรือแสดงท่าทีสงสัยว่าคุณเกี่ยวข้องกับ การใช้.....หรือไม่	0	3	6
6. คุณเคยลด หรือหยุดใช้.....แต่ไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่	0	3	6
รวมคะแนน			

ระดับคะแนน	ระดับผลกระทบจากการใช้	คัดกรองโรคร่วมหรือโรคอื่น ๆ ที่สำคัญ
2-3	ต่ำ*	<ul style="list-style-type: none"> การคัดกรองโรคที่ต้องรับยาต่อเนื่อง เช่น ลมชัก เบาหวาน หัวใจ ความดัน การคัดกรองโรคติดต่อในระยะติดต่อ เช่น วัณโรค สุกใส ภูมิแพ้ การคัดกรองการเจ็บป่วยทางจิตใจ
4-26	ปานกลาง**	<ul style="list-style-type: none"> -โรคมึนเมา (2Q, 9Q) -ความเสี่ยงการฆ่าตัวตาย (8Q) -โรคจิต (แบบคัดกรองโรคจิต)
27+	สูง***	<ul style="list-style-type: none"> การคัดกรองความเสี่ยงการเกิดภาวะถอนพิษยารุนแรง -ใช้น้ำยาเสพติดประเภทเฮโรอีนในช่วงสามเดือนที่ผ่านมา -ดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำในช่วงสามเดือนที่ผ่านมา -ใช้น้ำยานอนหลับเป็นประจำในช่วงสามเดือนที่ผ่านมา
คุณเคยใช้สารเสพติดชนิดฉีดหรือไม่ ☐ ไม่เคย ☐ เคย		ข้อแนะนำ
ถ้าเคย, ภายใน 3 เดือนที่ผ่านมา คุณใช้บ้อยเพียงใด ☐ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ หรือน้อยกว่า 3 วันติดต่อกัน ☐ มากกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ หรือมากกว่า 3 วันติดต่อกัน		<ul style="list-style-type: none"> ให้การบำบัดแบบสั้น (Brief Intervention) ให้บริการลดอันตรายจากการใช้น้ำยา 10 ชุดบริการ ประเมินเพิ่มเติม วางแผนและ ให้การบำบัดรักษาแบบเข้มข้น รายบุคคล

หมายเหตุ *อนุมานว่าเป็นผู้ใช้ **อนุมานว่าเป็นผู้เสพ ***อนุมานว่าเป็นผู้ติด

สิ่งที่ควรคำนึงถึงก่อนการทำการคัดกรอง

เพื่อให้ผู้ใช้ยาและสารเสพติดเกิดความไว้วางใจและได้คำตอบที่เป็นจริง ผู้ทำการคัดกรองควรปฏิบัติดังนี้

- สร้างสัมพันธภาพกับผู้ถูกสัมภาษณ์ก่อน โดยการชวนพูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไป สั้นๆ แสดงท่าทีที่จริงใจ เป็นมิตร
- มีทัศนคติเชิงบวกกับผู้ใช้ยาและสารเสพติด ไม่ตัดสินถูกผิดในคำตอบที่ไม่เห็นด้วย
- แสดงท่าทีให้เห็นว่ากำลังตั้งใจฟังในสิ่งที่เขาพูด
- ไวต่ออารมณ์ ความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์และแสดงความเห็นอก เห็นใจ
- แจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบว่าข้อมูลที่ให้ไม่มีผลกระทบต่อ ๑ ต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ และจะเก็บรักษาเป็นความลับ

แนวทางการช่วยเหลือในกลุ่มต่าง ๆ

กลุ่มผู้ป่วย	แนวทางการช่วยเหลือ
ผู้ใช้	<ul style="list-style-type: none"> • การให้ความรู้และส่งเสริมสุขภาพ (Health Education & Promotion) • การให้คำแนะนำแบบสั้น (Brief Advice : BA) และหรือ การบำบัดแบบสั้น (Brief Intervention : BI) จำนวน 1 - 2 ครั้ง เป็นเวลา 2 สัปดาห์ • การช่วยเหลือของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน • การบำบัดโรคร่วมทางจิตเวช (ถ้ามี) <p>หมายเหตุ : กลุ่มผู้ใช้ไม่ต้องบันทึกข้อมูลในระบบข้อมูล บสต.</p>
ผู้เสพ	<ul style="list-style-type: none"> • ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 9 วัน/วัดเป็นศูนย์สงเคราะห์/มัสยิดเป็นศูนย์สงเคราะห์ (1 เดือน) • การบำบัดแบบเสริมสร้างแรงจูงใจ (Motivational Interviewing :MI) (Motivational Enhancement Therapy :MET) 1 - 2 เดือน • การบำบัดความคิดและพฤติกรรม (Cognitive Behavioral Therapy : CBT) 1-2 เดือน • จิตสังคมบำบัด ได้แก่ Modified MATRIX, จิตสังคมบำบัดในโรงเรียน, จิตสังคมบำบัดในรพ.สต., คลินิกใกล้ใจ ในชุมชน (1-2 เดือน) • ± การรักษาด้วยยา (Medication) • การรักษาโรคร่วมทางจิตเวช (ถ้ามี)
ผู้ติด	<ul style="list-style-type: none"> • การบำบัดแบบผู้ป่วยนอก จิตสังคมบำบัด เช่น Modified Matrix, MATRIX Program (4 เดือน), การบำบัดความคิดและพฤติกรรม (CBT) 2-4 เดือน, การบำบัดแบบเสริมสร้างแรงจูงใจ (MET) 2-4 เดือน, ครอบครัวบำบัด 2-4 เดือน, จิตบำบัดแนวซาเทียร์ (Satir Model) 2-4 เดือน • การบำบัดแบบผู้ป่วยใน ได้แก่ การบำบัดฟื้นฟูรูปแบบชุมชนบำบัด (Therapeutic Community : TC), การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพแบบเข้มข้นทางสายใหม่ (FAST Model) 4 เดือน -1 ปี • ± การรักษาด้วยยา (Medication) • การรักษาโรคร่วมทางจิตเวช (ถ้ามี)

แนวปฏิบัติการให้บริการลดอันตรายจากการใช้น้ำยาเสพติด (Harm Reduction) สำหรับผู้ใช้หรือเคยใช้น้ำยาเสพติดชนิดฉีด (10 ชุดบริการ)

- การให้ความรู้และการฝึกทักษะการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีและยาเสพติด - การบำบัดรักษา ยาเสพติดโดยใช้สารทดแทนระยะยาว (MMT) - การให้บริการรักษาด้านจิตเวชและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับยาเสพติด - การให้คำปรึกษาและตรวจการติดเชื้อเอชไอวีโดยสมัครใจ - การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ และการป้องกันการเสพยาซ้ำ	- การตรวจและรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ - การป้องกัน วินิจฉัยและรักษาวัณโรค - การแจกจ่ายของอนามัย - การสนับสนุนให้ใช้เข็มและอุปกรณ์ฉีดที่สะอาด - กิจกรรมกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน